

Hódi Sándor (1943) tudós, politikus, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének egykori alelnöke naplót vezetett a NATO Jugoszlávia elleni légitámadásainak idején. Napról napra rögzítette az eseményeket, amelyek természetesen nemcsak a személyes élményekről, magánéletbeli megpróbáltatásokról szólnak, hanem a vajdasági magyarság helyzetéről, a politikai lehetőségeiről, a jövőről is. A bombázás előtti nappal indul a szerző által társadalmi körkrajznak nevezett napló, és a bombázások felfüggesztésével zárul. Az alábbiakban részleteket közlünk a lapunk rendelkezésére bocsátott kéziratból.

A bombázások 30. napja

Háború az interneten

Az internetnek eddig nagy hasznát vettem, most egy újságírók nyugtalanító tette. Az újság szerint az EUNET Jugoszlávia, az internet egyik háza providere közleményt adott ki, amelyben rámutat arra a sajtóságon médiumháborúra, ami a hazai internetetgok folytatnak a hálózaton keresztül. A nagyszámú üzenetet, amit „nem megfelelő helyre” küldenek az interneten, könnyen, nem kíváncsi tartalommal” nyilváníthatják, amely megszegi az internet bontóját, s reális veszélyt fenyeget, hogy Jugoszláviát lekapcsolják az internetről. Ennek elkerülése érdekében a közlemény arra figyelmezteti a honi internetezőket, hogy az e-mail-üzenetek ne legyenek sértőek és kötekedő hangnemek. Ugyanakkor bizonyos biztonság szempontokra is figyelmeztet: „Vigyázzunk kell, mert minden e-mail-üzenet, amit ismerőseinknek küldünk, valószínűleg valahol feljegyzésre kerül, pillanatnyi vagy utólagos elemzésre. Ügyeljenek ezért, hogy ne kompromittálják az ideiglenesen külföldön dolgozó jugoszlávokat.” Az interneten való kommunikáció egyébként sem tekinthető biztonságosnak. „Ne közöljenek részleteket arról, mely épületeket ért bombatalálat, milyen fokú rongálódás jött létre, mikor érte találat és hasonló információkat. Ezek igazi csemeget képeznek a NATO-kémek számára, különösen, ha rendszeresen és ingyen kapják az ilyen információkat” – áll a közleményben.

Az idézett részletek alapján még a jóhiszemű emberekben is felmerül a gyanú: vajon nem éppen fordított a helyzet? Nem arról van szó, hogy a jugoszláv kormány készül lekapcsolni az országot a világhálóról a teljesebb hírzárak érdekében? Vagy az EUNET-Yu védi saját üzleti érdekeit, és csakugyan attól tart, hogy a nyugati emienns személyiségek részére küldött mocskoldó e-mail-levelek miatt lekapcsolják Jugoszláviát az internetről?

Akármi is áll a dolog hátterében, a világhálóról való lekapcsolás roppant kellemetlenül érintene. A veszélytől tartva mindenesetre felhívtam a postám, és elküldtem néhány levelet, amíg lehet.

Tiltakozik a VMSZ

Reggel az egyik szomszéd azzal fogadott az udvaron, hogy Kasza „jól beolvastam az odaát azoknak”. Arra a levetére gondolt, amelyet a VMSZ elnöke küldött Göncz Árpádnak, a Magyar Köztársaság elnökének, Orbán Viktornak, a Magyar Köztársaság miniszterelnökének, Martonyi Jánosnak, Magyarország külügyminiszterének, Javier Solánnak, a NATO főtitkárnak, az Európai Parlamentnek és Szabadka testvérvárosainak. Íme a levél.

„Tisztelt Uraim!
Eddigi együttműködésünk során meggyőződhetek róla, hogy Szabadka többnemzetiségű, multikonfessionális és multikulturális közösség, amely az évszázados együttélés során képtelen kölcsönös tolerancia igen magas szintjéig dicsekedhet. Ugyancsak ismeretes önök előtt, hogy Szabadka a demokratikus átalakulás támpontja az országban, amelyben élünk. Mindezek után semmiképpen sem érdemelte meg azt a sorost, amely 1999. április 15-éről 16-ára éjjel, a NATO légierőének támadása során érte. A robbanás többnemzetiségű közösségünk során lakott részén óriási anyagi károkat okozott. Csak Istennek köszönhetjük, hogy nem voltak emberáldozatok is.

Szabadka súlyos sebeket kapott. Szabadka hatalmas károkat szenvedett. A NATO légierője az évszázadok óta kialakított együttélést bontotta, és ezt senki semmivel sem igazolhatja.

Szabadka mindig a békeért szállt síkra, a felgyújtott etnikai ellentétet békés, erőszakmentes rendezésé szorgalmazta.

Felhívjuk a világ közvéleményét, hasson oda, hogy szűnjön meg a robbolás. Önöket is arra kérjük, kapcsolódjanak be ebbe az akcióba. A kiütébből a helyzetből csak a tárgyalászatlanul keresethet és találhat meg. Követjük, hogy szűnjön meg a háború, az agresszió, a robbolás. Ne engedjük, hogy az ártatlan polgárok szenvedjenek. Megértésükön bízva, tisztelettel: Kasza József polgármester.”

Egy polgármesternek kötelessége felmenni szavát, ha veszélyeztetve látja azok anyagi és személyi biztonságát, akik erre a tisztségre megválasztottak. Jöjjen a felháborodása a bombák okozta károk miatt, viszont részrehajlóan tartak.

multikulturális” közösséget mutatja be, és nem mint szabad magyar királyi várost, amiként azt illene, ha már a múltra utalás történik. Ezekkel az aktuálpolitikai frázisokkal, hogy „multikonfessionális és multikulturális”, a levél nemcsak Szabadka hiteles történelmi múltját tussolja el, hanem jelenét is. Nevezetesen azt a körülményt, hogy a nagyarányú folyamatok beletelítés ellenére a város még mindig magyar többségű, magyar önkormányzattal az élén, amely saját hatáskörén belül messzemenően tiszteltetben tartja a többi nép jogait, és sikerült megőriznie a békét.

Ezek olyan tények, amelyeket nem kellene elkenőzni, viszont „a nemzetek közötti tolerancia igen magas szintjével” nem idomos dicsekedni, hiszen, bár a lakosság többsége magyar, az állami hivatalokban, üzletekben többnyire nem tudnak vagy nem akarnak magyarul beszélni.

Helybeliek a lebombázott újdéki Zeej hídnál

A város „multikonfessionális és multikulturális” jellegének hangsúlyozása azért is káros, mert az gyakorlatilag a magyar királyi háttérbe szorítását és elsovadását jelenti. Napjainkban ezekben a frázisokban él tovább a jugoszláv eszméje, amely a magyarság asszimilációját szolgálta a múltban, és azt szolgálja ma is.

Nem szerencsés az a megállapítás sem, hogy a NATO légiereje „az évszázadokon át kialakított együttélést” bombázta. Nem azt bombázta, hanem azokat a katonai létesítményeket, amelyek ma egy népi rendszert szolgálnak.

Végezetül, de nem utolsósorban, Szabadka úgynevezett „multikonfessionális és multikulturális” jellege vajon miért jelentene bármiféle kivételezést a bombázásokkal illetlen más városokkal és falvakkal szemben? Óvakodni kellene az efféle diszkriminatív kijelentésektől. Nem tudom, hogy ki volt a levél megfogalmazója, de súlyos hibákat ejtett, és nem öregbítette a VMSZ hírnevét.

A bombázások 31. napja

A külügyminiszter válaszelevele

A Magyar Szó április 21-i száma közli Martonyi János külügyminiszter válaszelevelét a VMSZ tiltakozó levelére.

„Hivatkozással vasárnap délelőtti telefonbeszélgetésünkre, valamint a mai napon kelt levelére, engedje meg, hogy a magyar kormány nevében ismételjem sajnálatomat és együttérzésemet fejezzem ki amiatt, hogy 1999. április 15-én a késő esti órákban egy célt tévesztett lövedék Szabadka lakóházakat rongált meg, s ennek következtében több személy könnyebb sérülést szenvedett.

Szeretném leszögezni, hogy az észak-atlanti szövetség vajdasági és kosovói célpontokat bombázó harci gépei nem Magyarországról szállnak fel, sőt a magyar légitér biztosító NATO-gépek is olaszországi támaszpontokról indulnak, és feladatuk végzetével oda térnek vissza. Ebből következően, hogy a Jugoszláviai bombázó szövetségi gépek nem magyarországi repülőtereken állomásoznak. Így Magyarország még közvetve sem vesz részt az ország ellen intézett légitámadásokban.

A NATO politikai és katonai vezetésének figyelmét minden alkalommal felhívjuk Magyarország és a vajdasági magyarság különleges helyzetére, és kérjük, hogy elkerülhetetlen döntéseik alkalmával mindezt vegyék figyelembe.

A városlakók és azon belül a családok

mára. A jugoszláv hadvezetés ezt a védettséget kihasználva oda vonhatná össze előerőit és harceszközöit, ami leginkább az ott élő lakosok veszélyeztetését.

A NATO jugoszláviai akciójának célja a kosovói albánok elűzésének megakadályozása, a békés rendezés kikényszerítése és a demokratikus változások alapfeltételeinek megteremtése mellett egy félelem nélküli polgári lét körvonalainak biztosítása, ami egész Jugoszlávia és a többnemzetiségű Vajdaság érdeke is.

Tudatában vagyunk annak, hogy a vajdasági magyarság történelmének egyik legnehezebb időszakát éli. Veszélyeztetett helyzetére a magyar kormány a jövőben is minden lehetséges fórumon felhívja a figyelmet.

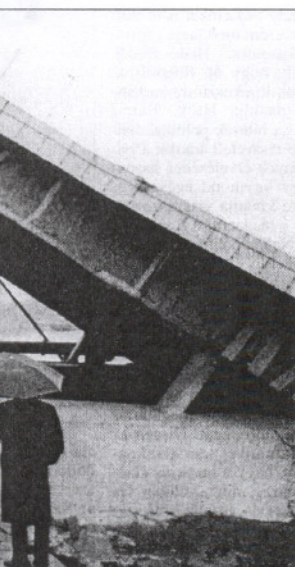
Tisztelt Elnök Úr! Engedje meg, hogy elismerésemet fejezzem ki a jövőben is szülőföldjén megmaradni és boldogulni

másfelől Belgrád között, amely árgus szemekkel figyel minden egyes magyar kormánykijelentésre...

A nap folyamán a NATO folytatta a támadásokat Batajnica, Valjevo, Belgrád, Újvidék, Szabadka környéki célpontok ellen. Csütörtök délután 3 óra után – Addn is jelezték a légiradót – négy hatalmas robbanás rázta meg Újvidéket. A rakéták a már korábban megrongálódott vasúti betonhidat találták el, amely súlyosan megsérült, de még ezek után is állva maradt.

Felfüggesztették a bombázásokat

Tegnap már csak az időszakos áramszünet keserítette az életünket, a légiradót jelző szírének elhallgattak. A légi-

MTI-FOTÓ

csapások beszüntetése ellenére sajnos továbbra is érvényben van a hadállapot, így békéről még nem beszélhetünk.

Bekemámor

Az újságok és a televízió híradásai szerint, országszerte ünnepeltek a polgárok. Belgrád központjában több százán, főleg fiatalok, gyűltek össze, s hangos zene mellett ünnepelték a NATO-támadás befejezését. Üdvözlások hallatszottak, Bill Clinton és a NATO vezetői szájára pedig különféle szidalmak hangzottak el. A főváros egyes részeiből lövöldözések hallatszottak, mi több, a légvédelmi egységek a bekemámorban erős tüzet nyitottak. A szerb mentálisan megfelelően egyébként Szerbia-szerte fegyverrel ünnepelték a békét. Minden nagyobb városban több órán át piztollyal, géppisztollyal lövöldöztek, a légvédelmi egységek pedig társultak az ünnepők nagy táborához. Aki nem volt éppen néző piztollyal vagy gépfegyver, azok sípoltak, doboltak, csörgöket ráztak vagy az autójával túlkötek.

Az ember elborzad mindezek hallatán. Mennyire igazza az *Le Bonnak*, amikor A tömegek lélektana című könyvében azt írja, hogy a tömegek nézetei és hiedelmei sohasem a gondolkodó ész mechanizmusa útján terjednek, hanem lelki infektó útján. Ahogyan az egyik lö mozgolódású csakhamar átmozog az ugyanabban az istállóban levő többi ló is, vagy néhány juhnak a nyugtalansága átragad az egész nyájra, úgy ragad át a lelkiállapot is egyik emberről a másikra. És ehhez nem szükséges az emberre szoros fizikai együttélés, a lelki infektó nagy távolságokban is bekövetkezik, átragad mindazokra, akik bizonyos események befolyása alatt egyazon eszme vagy érzület befolyása alatt állnak.

Érthető, hogy 77 napi bombázás után mindenki megkönnyebbüléssel fogadja a hírt, hogy alaktárt a várva várt béke-megállapodást. Az épelmező ember első gondolata azonban az, hogy miért volt erre szükség? Ki a felelős ezért a mérhetetlen szenvedésért, az emberáldozatokért és a szörnyű bűncselekményekért? Mit kell tennie annak érdekében, hogy ez még egyszer ne következzen be?

Azon, hogy a győzelmi mámor, az üdvörlég és a fegyverporogás elfojtja, háttérbe szorítja a józan ésszt, nincs mit csodálkozni. Hiszen tömeglelektani szempontból semmi sem változott. Ugyanazon a szellem és érzelme kapcsolja egybe a szerb tömegeket, amely

olyan mértékű, mint a kábultság a hipnotizált alanyoknál.

Az ország romokban hever. A kárbecslők első, hevenyészett adatai szerint mintegy százmilliárd dolláros károsodás ért bennünket. Egyesek szerint mintegy kilenc év kell a március 24-e előtti állapothoz visszaállításához, s még tizenhat ahhoz, hogy az ország ott legyen, ahol tíz évvel ezelőtt volt. Vagyis egy egész emberöltő zuhanat vissza az a tömeg, amely most a győzelem ünnepli. Csak egy ember került ki győzelem ebből a vereségből: Szlobodan Milosevics. Az ő presztízse tovább nőtt a szerbek szemében.

A vereség mint győzelem

A történelem egyik legnagyobb légi hadműveletének és egyben századunk utolsó háborújának a végéhez közeledünk. Nyugati értékelések szerint Milosevics hirtelen és váratlan kapitulációja azok után a közelmúltban elszenvedett hatalmas veszteségek után következett be, amelyek légvédelmet, tüzérséget, tankjait és szárazföldi erőit érte. Mintegy 4000 halottal és 6000 sebesült jugoszláv harcosról beszélnek. Ezzel szemben a hivatalos jugoszláv források szerint a jugoszláv katonaságnak 462, a szerbiai rendőrségnek pedig 114 tagja vesztette életét.

Am az, hogy milyen harci vereségsé szenvedett a jugoszláv hadsereg, és hogy az ország infrastruktúrájának hányad része ment tönkre, ebben a pillanatban és a dolgok további alakulása szempontjából csaknem lényegtelen. Milosevicsnek a szerb tömegek szemében sikerült megőriznie hatalmi presztízst, ami nem a károk függvénye, hanem annak az egyszerű pszichológiai sajátosságnak köszönhető, hogy ért a tömegek nyelvén.

Nem a lebombázott gyárakról, hidakról, városokról beszél, hanem arról, amit a tömeg hallani akar tőle: a nép hősiességéről, igazáról és győzelméről. Mindegy, hogy a valóságban mi a helyzet. Az számít, hogy a nép a vereség érzése helyett felmagasztaljon, bátorítsa és hősné tudja magát, legyőzhetetlennek, amely maga alá gyűrte a világ legnagyobb katonai hatalmát.

A tények és az érvék nem érdekelik az tömegembert. Kizárólag arra fogékony, ami mely benyomást gyakorol ösztönvilágára, még ha az félre is vezeti őt. Ahhoz, hogy a tömeg elvesztse a tisztánlátás képességét azt a dolgot illetően, ami előtte és vele történik, nem kell különösebb meggyőzés. Amint az ember valamely tömeg részévé válik, valamilyen eszmei vagy érzelmi befolyás alá kerül, a megfigyelőképesség és a gondolkodó ész rögtön megszűnik. És az alól az úgynevezett tanult emberek sem kivétel.

Vujcsics Stoján magyarországi író idevágó érdekes gondolatai jutnak az eszembe, aki a Budapestre menekült szerb értelmiségiek magatartásáról ír.

A neves közéleti személyiség megfigyelése szerint a magyarországi szerb közvélemény tekintélyes része szinte minden információt a jugoszláv állami televízióból merít, így befolyásolt, manipulált nemzeti érzéseiben. Más szóval ugyanannak a tömegnek a része, amely itt az utcán lövöldöz. „Olykor az az érzésem, mintha a magyarországi szerbekt tudatában nem volna vége maradektalanul a rendszerváltás”, idézi a Magyar Szó budapesti tudósítója az író.

Ezt követően Vujcsics Stoján annak a véleményéről ad hangot, hogy Szerbiában „az értelmiség a rendszer áldozata”.

Tegyük hozzá: nemcsak az értelmiség, hanem az ország apraja-nagyja, mindazok, akik felvetik a szerb tömegek sajátosságait, más szóval, akik egyazon lelki infektó, vagy ha úgy tetszik: szuggeráció hatása alatt állnak.

Le Bon szerint a tömegek végzett megfigyelések szerint a tömegek tévedési leggyakrabban egy ember illúzióján alapulnak, aki tekintélye és hatalma folytán „Jelki infektó” által sugárja a többi.

Olavassuk csak el figyelmesen hogyan történik ez.

„Mi bebizonyítottuk, hogy legyőzhetetlen katonasággal rendelkezünk, és biztos vagyunk benne, a világ legjobb katonaságával. Amikor katonaságról beszélnek, ezt széles értelemben kell érteni, gondolok egyben a katonaságra és a rendőrségre és az államvédelem minden erejére. Ok megmutatták az egész világ előtt, hogyan kell védeni népünket, és hogyan kell szilárdan és egyenesen harcolni, mert a nép volt a katonaság, és a katonaság volt a nép.”

Így forr össze, kovacsoldódik egybe, válik tömeggé a nép, amely nem ismer sem kétségét, sem bizonytalanságot. Minden megdönthetetlen bizonyosságú számára. Elég egy csekély rosszallás vagy eltérő vélemény, az azonnal győleület vált ki a tömeghez tartozó egyének részéről.

A kivülről nem érti, miért akarnak annyian egy tömeghez tartozni, amely veszítve rohan. Pedig milyen egyszerű a magyarázat van a dolognak. A tömegben az ostoba, tudatlan, talajukat veszített emberek